Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL.CV. № 88 SATURDAY, MAY 9 1998 PARSIPPANY and NEW YORK CENTS 75 -ЦЕНТІВ ПАРСИППАНІ І НЮ ЙОРК СУБОТА, 9-го ТРАВНЯ 1998 р. Ч. 88 РІК CV

Інформують про щоденну працю Л. Кучми

Київ (УНІАР). — В Адміністрації Президента України відбулася пресова конференція пресового секретаря Олександра Майданника, який розповів про працю Леоніда Кучми в останні дні.

Під час відвідин Чернігівської области 5-го травня Президент Кучма представив обласному активові нового голову Чернігівської обласної державної адміністрації Михайла Каскевича і розповів, що 12-го травня на першому засіданні сесії Верховної Ради нового скликання звернеться до парляменту з проханням першочергово ухвалити закон про зменшення податків для виробників сільсько-господарської продукції.

Відповідаючи на запитання щодо результатів вершинної зустрічі країн СНД, яка недавно відбулася в Москві, Президент зазначив, що вдалося вирішити чимало важливих питань, зокрема, скасовано податок на додану вартість у розрахунку між країнами-членами СНД, усі види податків за комплектацію тощо.

За словами прессекретаря, Президент готувався до виступу у Верховній Раді України, запланованого на 12-го травня. У четвер, 7-го травня Л. Кучма зустрівся з ветеранами Другої світової війни і вручив їм ордени Богдана Хмельницького, Княгині Ольги і медалі "За мужність" у зв'язку з наближенням Дня Перемоги, який відзначається щороку 9-го травня. Цього дня Президент виступив зі зверненням до народу.

У п'ятницю, 8-го травня, Президент України зустрівся з амбасадіорами ЗСА, Великої Британії, Голляндії та Австрії. У понеділок, 11-го травня, Президент має намір виступити на щорічному з'їзді Европейського банку реконструкції та розвитку. На 13-го травня Президент заплянував засідання консультативної ради з питань закордонних інвестицій.

Минулого тижня Л. Кучма підписав 31 документ (укази і розпорядження), 14 з яких стосуються змін в урядових та інших державних установах. О. Майданник не підтвердив чуток щодо усунення секретаря Ради національної безпеки і оборони Володимира Горбуліна та ряду керівників у силових структурах. Навпаки, Майданик сказав, що ці чутки безпідставні.

Відзначено Світовий День Преси

Київ (УНІАР). — Тут у понеділок, 4-го травня, в штаб-квартирі ООН відзначено Світовий День Преси.

Засідання організовано представниками ЮНЕСКО, Департаменту громадської інформації Секретаріяту ООН, Асоціяції кореспондентів ООН та Світового комітету свободи преси.

Перед дипломатами країн-членів ООН, представниками засобів масової інформації та неурядових організацій виступили: голова ГА ООН Геннадій Удовенко, верховний комішенер ООН у справах прав людини Мері Робінсон, голова Світового комітету свободи преси Джеймс Оттавей, заступник генерального секретаря ООН з питань інформації та громадських зв'язків Кенсану Гоґен. Останній зачитав послання генерального секретаря ООН Кофі Аннана.

У своїй промові Г. Удовенко зазначив, що принцип свободи преси закладено ще 50 років тому в Універсальній декларації прав людини, стаття 19-та якої проголошує свободу "шукати, отримувати і поширювати інформацію та думки за допомогою будь-яких засобів і без огляду на кордони".

Не зважаючи на демократичний розвиток останніх років, зазначив Г. Удовенко, в багатьох частинах світу політичні режими і рухи продовжують переслідувати і пригнічувати пресу. Особливе занепокоєння викликає зростання загрози для свободи слова з боку організованої злочинности, яка намагається контролювати пресу.

Сенат рішив перебудувати Податковий уряд

Вашінґтон. — У четвер, 7-го травня, Сенат голосами 97 до 0 вирішив прийняти законпроєкт про цілковиту перебудову Податкового уряду (Ай-Ар-Ес).

Цей вияв обопартійної злагоди є наслідком почутих на зізнаннях історій про надужиття своїх прав аґентами Податкового уряду та цілого ряду зажалень зі сторони громадськости. Крім того, це рік конґресових виборів і бути проти цього законопроєкту було б політичним самогубством.

Законопроєкт дасть право створити незалежну раду, котра наглядатиме над діяльністю Податкового уряді та створить становище адвоката для платників податку і перенесе відповідальність доказів неправильної платности з платника податку до Податкового уряду, всякі слідства нарушення закону працівниками Податкового уряду будуть перепроваджувані Департаментом скарбу. Крім того платники податку матимуть більше прав і можливостей у всяких законних суперечках з Податковим урядом.

Подібний законопроєкт був також схвалений вже раніше Палатою Репрезентантів. Президент Билл Клінтон, який має застереження до деяких точок обидвох законопроєктів, зробить їх вже тоді як обидві версії будуть узгіднені. Він все ж таки підкреслив, що підпише цей законопроєкт, бо уважає його конечним, щоб зробити ці потрібні та довгоочікувані зміни.

УГРУПУВАННЯ ОБОРОНИ людських прав Амнесті інтернешенел з осідком у Лондоні, в своєму звіті стверджує, що в Мехіко участь поліції та війська в невідомих зникненнях в'язнів значно зросло в останніх роках. „У більшости випадків маємо сильні та безумовні докази участи офіційних чинників у виконанні всяких 'зникнень', але відповідальні за таку поведінку своїх підляглих особи дальше, не соромлячись нікого і нічого, залишають їх у спокою та не потягають їх до відповідальности. Велика кількість жертв посчезали під час поліційно-військових дій проти повстанців і торгівців наркотиками.

Куба не є більше загрозою для ЗСА

Вашінґтон. — У найновішому звіті Пентаґону сказано, що Куба більше не представляє загрози для для безпеки країни. Цей звіт, як і все інше, що відноситься до Куби відразу викликав суперечності в Капітолю. Ще навіть перед появою згаданого звіту Нют Ґінґріч, спікер Палати Репрезентантів, вніс свій протест до Пентаґону, заявляючи, що Фідель Кастро залишається „небезпечним і нестійким тираном".

У звіті Пентаґон приходить до висновку, що після упадку СССР у 1991 році дуже підупали сила та кількість кубинських збройних сил, залишаючи їх на призволяще, в якому вони мусять турбуватися про своє щоденне існування, а не думати про напастування своїх сусідів. Країна, котра колись була можливою точкою виходу ядерної війни між Америкою та СССР, тепер стала зовсім „незначною загрозою для ЗСА чи інших довколишніх країн".

Аналіза теперішнього стану Куби, виготовлена Пентаґоном на минулорічну вимогу Конґресу, не була для нікого великою несподіванкою, коли взяти до уваги економічні проблеми цієї країни, після упадку СССР у 1991 році, то все ж таки вона викликала гнів зі сторони критиків Куби, котрі закидають урядові президента Билла Клінтона поблажливість і пом'якшення супроти Ф. Кастра. Конґресмен Лінкольн Діяз-Баларт, республіканець кубинського походження з Фльориди, заявив, що Пентаґон „ жахливо зменшив", як він назвав, „асиметричну небезпеку", котрою є уряд Ф. Кастра, включно з його підтримкою торгівлі наркотиками.

Після відвідин Папи в Кубі, президент Б. Клінтон дещо пом'якшив деякі американські обмеження, дозволяючи американським кубинцям висилати гроші своїм рідним в Кубі та доставляти гуманітарну допомогу.

Мабуть найбільш контроверсійним у згаданому звіті є те, що збройні сили Куби правдоподібно ніколи не були загрозою своєму північному сусідові, бо були певними, що будь-які зазіхання на американську територію викличе негайну гостру реакцію.

Шахтарська профспілка вимагає негайної дії

Київ (УНІАР). — Незалежна Профспілка Гірників України (НПГУ) звернулася до Президента Леоніда Кучми з відкритим листом.

У листі повідомляється, що дострайку, очолюваного НПГУ, приєдналося 49 шахт, тобто понад 120,000 робітників. Головні вимоги шахтарів такі погасити заборгованість із заробітньої платні, надати вугільній промисловості статусу пріоритетної, підвищити зарплатні та пенсії, припинити імпорт вугілля для потреб української промисловости.

Наголошуючи на тому, що страйк для шахтарів не є самоціллю, а засобом вирішення пекучих проблем, НПГУ висловила готовість розпочати переговори.

Як сказано в листі, керівники галузі не розуміють деяких рішень Кабінету Міністрів, які дестабілізують ситуацію. Наприклад, щодо закупу вугілля в Росії та лобіювання питання створення приватної компанії "Вугілля України", що приведе до остаточного банкрутства галузі з непоправними наслідками.

"Саме тому ми виступаємо за обопільний діялог, пошуки можливих варіянтів з метою уникнення дальшого загострення ситуації, розгортання акцій непокори, у тому числі з виїздом шахтарів у м. Київ і пікетування Адміністрації Президента та Уряду", — сказано у відкритому листі НПГУ до Президента України.

Обговорено ролю преси у виборах

Київ (УНІАР). — "Підсумки виборів; доповнення та зміни до виборчого закону — громадська думка; вплив засобів масової інформації на вибір громадян" — під такою назвою Комітет виборців та об'єднаний пресцентр "Вибори-98" провели конференцію з участю журналістів, лідерів партій та депутатів.

Більшість учасників висловили незадоволення ходом і результатами виборів. На необхідності реформування виборчої системи наголосив директор Інституту Післясовєтського Суспільства Микола Томенко. Чимало інших промовців звернули увагу не на недосконалі закони, а на спосіб їх виконання. Наприклад, член Партії "Громада", проф. Володимир Свінцицький вважає, що першорядне значення має вірність традиціям, а "у нас ніколине було традицій конституційного права", реґляментації їх здійснення. Проф. Свінцицький погодився з політологом Томенком у тому, що найліпша контроля за виборами — це конкурентне політичне середовище, яке може забезпечити визнання виборів леґітимними.

Питання леґітимности виборів виявилося дискусійним. На думку члена ЦВК Олександра Нельги, фальшування результатів виборів —це "суцільний міт", бо неодноразові перевірки "не виявили ніяких порушень".

Представник Українського Медія-Клюбу Ґеорґій Ґонґадзе на це зазначив, що ніде в світі голоси не підраховують три дні, і з цим фактом "парляментові доведеться жити всі чотири роки". А проф. Соскін вважає, що всі порушення — це нормальне явище "періоду зростання".

Основною проблемою засобів масової інформації у висвітленні виборів учасники конференції назвали не їхню заанґажованість, а монополізацію деяких з них державною владою. В цьому контексті належить говорити і про наступні президентські вибори.

Ю. Тимошенко пропонує скасувати недоторканість Президента

Київ (УНІАР). — "Прем'єр-міністер опозиційного кабінету міністрів Юлія Тимошенко заявила, що депутатську недоторканість слід розглядати не як пільгу для депутатів, а як основну передумову ефективної діяльности Верховної Ради", — сказано в оприлюдненому повідомленні пресової служби опозиційного кабінету міністрів.

У документі сказано, що за вказівкою прем'єр-міністра фахівці інформаційно-аналітичного управління опозиційного кабінету міністрів порівняли і проаналізували конституційні системи країн розвинутої демократії і встановили, що депутатська недоторканість "є в усіх без вийнятку цивілізованих країнах".

"Намагання Л. Кучми скасувати депутатський імунітет і, таким чином, встановити контролю над Верховною Радою, може розглядатися не тільки як загроза парляментаризмові, але й як зазіхання на права людини і демократії", — пишуть автори повідомлення.

Ю. Тимошенко пропонує поєднати розгляд питання депутатської недоторканости з питанням про недоторканість Президента. Вона вважає, що це було б справедливо, оскільки унормовану нині в Конституції процедуру оскарження Президента фактично неможливо здійснити. У пресовому повідомленні сказано, що Верховна Рада погодиться зменшити депутатську недоторканість в обмін на публічне зобов'язання Президента дати згоду на зменшення своєї недоторканости.

Ю. Тимошенко також заявила, що питання, пов'язані з імунітетом та імпічментом не є пріоритетними для опозиційного уряду. Його члени пропонують концентрувати зусилля новообраної Верховної Ради навколо вирішення проблем соціяльно-економічного характеру.

50-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ АМЕРИКИ

Ню Йорк (О. Кузьмович). — Хоча на розмову про Український Інститут Америки приходять найбільше компетентні до того особи — теперішній голова Володимир Назаревич і його заступник Ярослав Криштальський, важко у короткій зустрічі збагнути цілу працю та діяльність УІА продовж довгих 50 років і його великі завдання. Важливе однак, як підкреслюють оба провідники, це те, щоб цю важливість і ролю УІА в житті української спільноти в ЗСА зрозуміли ті, від яких залежить дальша доля цієї престижевої своїм місцем і завданнями домівки.

В. Назаревич (справа) і Я. Криштальський в часі розмови про УІА.

Розуміється, не можна із легким серцем назвати імпозантну будівлю на розі 72-ої вулиці і 5-ої авеню в найближчому сусідстві Метрополітального музею „домівкою". До цієї будівлі радше надається назва „палата", тим більше, що належить вона до історичних скарбів міста Ню Йорку та її не можна ніяк зміняти.

— Ми знаємо, що вже в короткому часі, а це 31-го травня, ви плянуєте з приводу 50-ої річниці УІА, а рівночасно 100-ої річниці існування того виїмкового дому, величавий

(Закінчення на стор. 4)

В Україні

(З інформацій УНІАР)

ГОЛОДУЮТЬ УЧИТЕЛІ

ХЕРСОН.— Понад 300 вчителів Херсону оголосили дводенну голодівку. Дехто збирається голодувати доти, доки їм цілком не виплатять заборговану зарплатню. За даними міського комітету профспілок працівників освіти, акція виникла стихійно, і ніхто не бере на себе відповідальности за її організацію. Працівники профспілки, які раніше виступали ініціяторами страйків, цього разу стурбовані, що ситуація виходить з-під контролі.

"КАБІНЕТНА ВІЙНА" У КРИМУ ТРИВАЄ

СИМФЕРОПІЛЬ. — Голова кримського парляменту попереднього скликання Анатолій Гриценко вранці 5-го травня увійшов до власного кабінету, зірвавши пльомбу з дверей, яку напередодні поставили депутати-комуністи. Він назвав дії депутатів від лівих партій протизаконними. Натомість, депутати фракції "Комуністи і народовладдя" намагаються позбавити А. Гриценка охорони, службового транспорту і можливости користуватися спеціяльними засобами зв'язку, з огляду на закінчення терміну його уповноважень.

ПОВІДОМЛЕННЯ СЕКРЕТАРІЯТУ ВР

КИЇВ. — Секретаріят Верховної Ради України повідомив, що 11-го травня в 11-ій годині відбудуться збори депутатів, уперше обраних до парляменту. Парляментаристи розглянуть питання організації депутатської діяльности. Перша сесія Верховної Ради України 14-го скликання відбудеться 12 травня о 10-ій годині. Зареєструватися депутати зможуть від 8-ої години ранку до 7-ої вечора 10-го, 11-го і 12-го травня у будинку Верховної Ради України, вулиця Грушевського, 5. Вхід з 2-го під'їзду. Телефон 293-06-79.

ВИБОРИ ПОСАДНИКА ОДЕСИ ВИЗНАНО НЕДІЙСНИМИ

КІРОВОГРАД.— Кіровоградський обласний суд визнав недійсним обрання голови Одеської міської державної адміністрації Едуарда Гурвіца і постановив провести в Одесі повторні вибори. Таким чином суд задовольнив скаргу ще одного претендента на посадника Одеси — Руслана Боделана, який увесь цей час залишається головою Одеської обласної державної адміністрації. На прохання Р. Боделана, суд відбувся не в Одесі, а в Кіровограді. Кіровоградський обласний суд вивчав справу два тижні. Адвокати заявили, що звинувачення на адресу Едуарда Гурвіца і міської виборчої комісії видумані, тому призначати повторні вибори немає підстав. Проте суд постановив, що рішення остаточне і оскарженню не підлягає. Голова Міської виборчої комісії Одеси Леонід Капелюшний зазначив, що мусить покоритися рішенню суду, хоча не вірить в його об'єктивність.

ВСЯ НАДІЯ НА ПІДПРИЄМНИЦТВО

КИЇВ.— "Україні нема більш на що розраховувати в економічному розвитку, становленні ринкових умов, як на підприємництво"— сказав президент концерну "Правексбанк", депутат Верховної Ради 13-го і 14-го скликань Леонід Черновецький. Головною проблемою для економіки держави є незначні надходження до бюджету з податків. Цим він пояснює і заборгованість із виплатами заробітніх платень. Багато підприємств зупинено цілком, або працюють не на повну потужність. А з тих, які працюють, 70-80 відсотків взагалі не платять податків. Розвиток підприємництва сприяв би напопвненню бюджету і ліквідації безробіття. За словами Л. Черновецького, найголовнішою проблемою для підприємництва залишаються високі податки. Впливає на розвиток підприємництва і корумпованість чиновників та відсутність "компетентних мізків" серед тих, які приймають рішення. Л. Черновецький зазначив, що, працюючи в парляменті 13-го скликання, він вимагав зменшення податку на додану вартість у чотири рази, але через брак економічно освічених депутатів цього не вдалося досягти. У складі нового парляменту є понад 100 підприємців, отож є надія, що врешті це питання буде вирішено.

ПРОЄКТ "ВОДЯНІ СВІТИ"

КИЇВ. — Ґете-інститут представив переможців першої частини міжнародного проєкту "Водяні світи". На врочистій церемонії представлення проєкту та відкритті виставки з одноіменною назвою, головний секретар Ґете-інституту Йоахім Сарторіюс заявив, що тематику води для конкурсу обрано не випадково, адже вода є найважливішим благом для всього людства. Отже забезпечення та захист питної води стане в майбутньому найголовнішою проблемою. Цей проєкт започатковано в 1997 році в Амстердамі. Він розрахований на молодь віком до 21 року, яка вивчає німецьку мову. Головне завдання проєкту — представлення власного розуміння теми "Вода". Це могли бути малюнки, фотографії, відеорепортажі тощо. Серед 302 учасників конкурсу, праці яких представлено на виставці, 17 стали переможцями. Їхні праці надішлють до комісії в Мюнхені, яка вибере найкращі для виставки ЕКСПО-2000 "Людина-природа-техніка" в Ганновері.

У СВІТІ

ПРИНАЙМЕНШЕ 95 ОСІБ загинуло на півдні Італії в середу, 6-го травня, коли кількаденні зливи спричинили болотнянні повені, котрі з несподіваною швидкістю котилися на доли, забираючи зі собою все, що трапялося подорозі та руйнуючи будівлі. Понад 2,000 осіб залишилось бездомними в реґіоні Кампанії, коло Неаполю. Речниця міністерства внутрішніх справ заявила репортерам засобів масової інформації, що точних даних покищо немає, бо працівники наглої допомоги на місцях постійно присилають нові звідомлення. Одначе з тих даних, які надійшли виглядає, що найбільше шкоди зазнали містечка Сарно, Квіндічі та Сіяно — всі на південь від Неаполю у провінціях Салєрно та Авеліно.

В АМЕРИЦІ

НА ЗІЗНАННЯХ ПЕРЕД Науковою комісією Палати Репрезентантів опоненти і прихильники заплянованої міжнародної космічної станції засипали представників Крайового управління аеронавтики і дослідження космосу (НАСА) різнородними питаннями і вимагали відповідей. Особливо члени згаданої комісії домагалися вияснень у справах кошторису та зайво проминаючого часу, підкреслюючи, що коли відповідей не буде, то НАСА готова втратити всяку підтримку для здійснення цього задуму. Одначе представники НАСА не піддалися будь-яким провокаціям і спокійно заявили, що їм потрібно ще кілька тижнів часу, щоб могти відповісти на ті питання.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, P. O. Box 280 Parsippany, N.J.07054

Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510. UNA Fax: (973) 292-0900

Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли.

Головний редактор: Зенон Снилик

Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446 (914) 626-5641, Fax (914) 626-4638, e-mail: fqsst@aol.co

Чи відзначаємо належно День Матері?

Друга неділя травня відома тепер вже у цілому світі як день, в якому віддають поклін усім матерям та особливо їх відзначають. Від часу розпаду совєтської імперії довелося й державам СНД менше звертати увагу на традиційний марксистський День Жінки — 8-го березня, а переключитися на Світовий День Матері.

Різно його в світі відзначають. В одних це лише звичайне виконання обов'язку щодо матерів, із побажаннями на письмі або китицею квітів, в інших — більш зворушливе і тепле ставлення до матері саме цього дня, а ще в інших — обов'язкові відвідини у матері, з підсвідомим бажанням їх якнайскоріше закінчити.

На жаль, так воно сталося, що і це, таке повне змісту та внутрішніх почувань, свято стало ще однією рутиною, ще одним обов'язком, який не завжди є аж так приємним, як повинен бути.

Як воно так? Та ж матері є завжди матерями, і коли б це не було, вони виконують цей свій почесний обов'язок. Святкування окремо „їхнього дня" — це відносно новий звичай, що його започатковано після Першої світової війни таки тут, у ЗСА. Але він такий зворушливий та гарний, що швидко прийнявся широко у світі, і сьогодні, здається, немає країни, де його не знали б. Пишемо, однак, із натиском „де його не знали б" тому, що часто цей День Матері стає тільки „славослів'ям", святом за зовнішньою лише формою, а його глибше значення відсувається на дальший плян, а то й взагалі воно забувається.

Тому сьогодні нема нічого дивного, коли ставиться питання, чи справді належно це свято проходить і чи розуміють його глибоке значення як діти, так і самі матері?

Часто чуємо з держав Східньої Европи сумнів: чи було корисним відкинути святкування Дня Жінки, а залишити тільки День Матері? При сьогоднішній рівноправності жінки бездітні чи незаміжні уважають, що була і є далі причина віддавати принаймні в один день року пошану кожній жінці, а не лише такій, що привела на світ діти. Наскільки це оправдане, ми тут не оспорюємо, але можемо лише завважити, що дискусії на тему Дня Матері ідуть далі і, може, саме вони віднімають цей німб, який донедавна друга неділя місяця травня мала. Завважуємо, однак, що і в загальному якось в останніх роках зменшилося це глибоке значення Свята Матері, яке воно раніше мало. Тут сильно вплинуло також теперішнє життя і економічна конечність великого числа матерів працювати професійно, чи просто працювати у кожний можливий спосіб, щоб заробити на життя. Не меншим неґативним чинником стали також поголовні розлуки подруж, що хоча не повинні у дітей відбирати почувань до матерів та пошани до них, але у практиці дуже часто ставлять дітей у складний психологічний конфлікт та тим не дають можливости належно пошанувати матір в її день. Тут ми маємо на увазі справді пошанування матері, а не лише стандартний спосіб на подобу „ще одного свята", яке обмежується до подарунку або лише до карточки з готовими побажаннями, на якій досить себе підписати.

Не впливає на справжній святочний настрій та подяки матерям також той факт, що в сьогоднішньому світі, а вже зокрема тут, в американському, трапляються щораз частіші випадки різного роду злочинів матерів у відношенні до власних дітей. Як тут можна вітати чи дякувати матері, яка забила свою дитину, знущалася над нею, чи покинула її напризволяще? Можливо, що такі випадки — це тільки вийнятки, але американські засоби масової інформації постійно широко про це повідомляють і тим немов підкреслюють такі злочини.

Ми, українці, можемо бути горді з того, що у нашому народі зличинність матерів — це справді вийняток. У нас матір — це взірець доброти, посвяти і страждань політичного характеру. Десятками поезій та статтей підкреслюють це наші поети та письменники, пишучи про матерів-страдниць, про скорбних матерів, про матерів, що світять немов зорі, і про матерів-героїнь. І саме їм передаймо в думках і молитвах символічний привіт у їхній день.

Петро Грицак

ПОШИРЕННЯ НАТО

Довідуємося, що 30-го квітня, після чотирьох років дискусій, американський Сенат більшістю голосів вирішив рекомендувати прийняти до НАТО Польщу, Чехію та Мадярщину. Яка з того користь для України? Безперечно, існує також, завдяки тому прецедентові, певна можливість для України бути прийнятою в оборонний союз, десь за три чи чотири роки, як ситуація сприятиме. Це значить, якщо до того часу Україна успішно перейде приватизацію та дійде до ринкової економіки, щоб зберегти свою економічно-політичну незалежність.

Але Польща, з конечности, надіємося, мусітиме змінити також теперішнє своє внутрішнє економічно-політичне обличчя, спеціяльно у відношенні до своїх меншин, яких вона ще має близько мільйона, головно українців і німців. Це тому, що становище українців, через зростання войовничого націоналізму, як знаємо, останніми часами сильно погіршилося. Тепер для українців у Польщі (а є їх більш як 300,000) заіснували реальні можливості поскаржитися прямо до проводу тієї організації, чи до інших членів НАТО. Це подібно, як українці робили колись у поверсальській Польщі, коли подавали скарги щодо злого трактування до Ліги Націй. Хоч із того практично, здавалося, українці тоді багато не скористали, але сьогодні знаємо, що ті скарги сильно скомпромітували Польщу на міжнародному полі й нагнали немало страху полякам („страхи на ляхи", як каже приповідка). Це, мабуть, була б найважливіша користь для України із приєднання Польщі до НАТО, бо покищо для українців у Польщі годі сподіватися якоїсь автоматичної допомоги чи попертя від теперішнього українського уряду. Влада в Україні перебуває цілком у руках колишніх партократів і воліє дальше зберігати офіціяльні, на поверхні дуже коректні, дипломатичні контакти із теперішньою Польщею.

Відносно Чехії, то можна собі пригадати, як 60 років тому Польща, разом із Німеччиною, натискала на Чехо-Словаччину за Тешин. При тому почалася галаслива акція „хочемо колоній для Польщі", та енерґійні виступи проти всіх меншин, як вияви незалежної від нікого політики „моцарства" (тобто великої світової потуги). З другої сторони, самі чехи поступили ганебно супроти українців в останніх днях Карпатської України, — попросту із тупої ненависти до всього українського, якраз коли приходила мадярська інвазія. Президент Е. Бенеш свого часу навіть просив Сталіна прийняти Чехо-Словаччину до складу СССР, як 16-ту республіку, на що Сталін розважно не погодився. Від русофільства прозріли чехи аж у 1968 році, як у Прагу вдерлися совєтські танки.

Дещо інакше стоїть справа із Мадярщиною, яка має досить поважну свою меншину на Закарпатті, із власним мадярськомовним шкільництвом. Офіціяльно Мадярщина не має жодних територіяльних претенсій до України, але, на жаль, існує мала група українців Закарпаття, які не цілком певні своєї належности до української національности і мають якесь меншевартісне прив'язання до Мадярщини. Вони, під'юджувані московською аґітацією, можуть робити ще труднощі для України, особливо якщо там економічна ситуація не покращає в найближчому часі.

Щодо України, то політика НАТО, виглядає, буде йти по лінії збереження української незалежности. Це щоб не допустити до відновлення російської імперії з її традиційними плянами до опанування цілого світу. Власне, проти цих плянів й було створене НАТО 49 років тому. Одначе, останніми часами чути в Російській Федерації голоси про конечність, „із геополітичних причин", поширення російської імперії „аж до Атлантійського океану", тобто навіть поза сталінсько-брежневські границі, надані СССР у Ялті та в Потсдамі. Це відновлений старий міт про Росію „від Дабліну до Камчатки", голошений вперто російськими імперіялістами за старих часів. Походить він ще із 60-их чи 70-их років, коли дійшло до відомої „остполітік", та коли Европа, через американську апатію, була панічно залякана можливою атомовою атакою і совєтською окупацію, згідно із гаслом „краще бути червоним, як мертвим". Відпруження чи „детант" вважалося тоді за найкраще досягнення в міжнародній політиці (часи президентів Форда й Картера). Ця ситуація в основному змінилася за президента Реґена, та коли вкінці дійшло до розпаду СССР у 1991 році.

Але російські імперіялісти не визнають своєї поразки. Такий радикальний політик, як Жириновський, впливовий член Думи, відтверто говорить про потребу експансії аж до „теплого моря", тобто до Індійського океану. Це знову дальше, як будь-коли сягала колишня „імперія зла". Надіємося, що з огляду на потенціяльну аґресію в Европі й на Близькому Сході, Америка та інші члени НАТО будуть настільки пильні, що більше не дійде до повторення „детанту", як 30 років тому, а передусім не віддадуть України на поталу. Це, розуміється, як довго Україна буде активно домагатися помочі перед якоюсь новою „білорусизацією", чи у випадку спроби збройного перевороту зі сторони лівих елементів, подібно як це було в Росії у жовтні 1993 року. Ідея поширення НАТО мала багатьох противників в Америці, з яких, мабуть, найбільше знаними були Дж. Кеннан, відомий експерт від східньоевропейських справ, і газета „Ню Йорк Таймс".

Юрій Р. Рибак

Садівництво

Само поняття садівництва складне, бо об'єднує естетичну розсудливість і практичне рішення, на що впливають природничі науки, які нагадують мінливі образи у калейдоскопі. Садівництво в науці є споріднене з галуззю сільського господарства і спеціялізується в культурі овочів, городовини, квітів та дерев. І коли, скажімо, скульптор починає від глини чи каменя, то садівник починає від малої площі. Вона одного дня замерзає, а другого дня заливається водою. Вона відкрита для світла сонця або схована у тіні дерев, а до цього всього вітер дражнить, посуха мучить, комахи турбують, птахи порпають, кроти підкопують. І серед таких обставин аматор, нефаховий знавець городу, часто без досвіду, з книжкою-посібником або порадою сусідів чи приятелів, чи телевізії, журналу, навіть Інтернету, намагається розкрити суть таємниці городу. А коли це йому вдасться, то тоді довідується, що існує не один, а безліч різних городів — залежно від цілі, величини, стилю і змісту. Остаточно всі вони, щоб задержати естетику, яка відрізняє город від фарми, постійно вимагають від людини особливої контролі.

Є багато причин, чому люди мають городи, в яких ростуть квіти та декоративні рослини для прикраси домів і дворів, чому вдержують окремі грядки для городовини, овочів і лікувального зілля. Мільйони американців мають велике вдоволення з праці в городі, хоч на це мають час тільки у вільні від праці хвилини при кінці тижня. Може, тому садівництво стало однією з найбільш популярних форм дозвілля, а поєднання корисного з приємним спонукало майже половину всіх американських родин присвятити час і енергію садінню городовини. Ось останніми роками на американському ринку відчулося пекучий брак насіння. Це сталося тому, що компанії, які доставляють його, не сподівалися такого напливу замовлень від нових ентузіястів городу, а продукцію годі приспішити машиною, бо це діло природи! Наглий попит позитивно вплинув на американську торгівлю домашніми рослинами, а розсадники рослин осягнули рекордовий продаж.

Минуло 120 років від часу, коли Вашінґтон Етлі Бирпі, американець, родом з Канади, перший осягнув успіх у бизнесі пересилання насіння поштою. З маленької крамнички у Філядельфії розвинулася одна з найбільш відомих у світі висилкова фірма насіння. По його смерті в 1915 році син Дейвид став продуцентом не лише насіння, але теж знаряддя для обробітку городу. Унікальність свого бизнесу він віддзеркалив цими словами: „В основному люди не цікавляться моїм насінням, вони зацікавлені своїм городом. Саме тому у бизнесі мусимо говорити з покупцями під кутом вимог, які відносяться до їхнього травника і городу, до їхніх потреб. Щойно тоді вони готові з увагою слухати теж про моє насіння".

У загальному люди культивують городи не лише як джерело харчу, але й щоб створити естетично приємне середовище там, де можна квіти, кущі і дерева узгіднити з ляндшафтом, або там, де проситься рослини, воду і природну формацію землі

(Закінчення на стор. 4)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про змосковщене „Діло" та інші дивовижі мови

Коли мій сусід з праці передав мені „За Вільну Україну" з 9-го квітня із неприємним заголовком „Як у Львові 'Діло' змосковщили", я просто не хотіла вірити, що це можливе на сьомому році незалежности, але подані факти мене переконали. Отож з них довідуюся, що „Діло" почало тепер виходити у Львові російською мовою поруч із українською версією. Ба, що більше, цей російський варіянт, що виходить від 1-го січня 1998 року, зростає тиражем і вже наближається до половини, як подає головний редактор „Діла" Павло Шевченко.

Далі подає він таку нісенітницю, що „колись" „Діло" послуговувалося не лише українською, але й польською мовою. Здається, що ледве чи залишилися при житті редактори або дописувачі передвоєнного „Діла", але я була в ньому на практиці, студіюючи журналістику. Отож можу з автопсії ствердити, що такого ніколи не було, а П. Шевченко либонь так закоханих в російську мову, що не знає польської і не може зрозуміти офіційної конфіскати польською поліцією поодиноких чисел „Діла": та конфіската, з поліційного наказу, мусіла появлятися на першій сторінці в дослівному польському тексті. Ось така то була на ділі польська мова „Діла". Це саме мусіли робити усі газети та журнали, що виходили в західній Україні перед Другою світовою війною і можна це дуже легко ствердити, як хтось завдасть собі трішки труду. Але головний редактор сьогоднішнього „Діла" того не робить, а тільки використовує доручення польської поліції на оправдання російського „Діла".

Справді аж серце щемить, що вперше, відколи щоденник „Діло" побачив денне світло, видають його саме російською мовою. Таж у енциклопедичних інформаціях пера довголітнього редактора „Діла" Івана Кедрина читаємо, що цей щоденник почав появлятися в противагу русофільському „Слову" у 1880 році. Чи на те перед понад сотнею років працювали наші народовці, щоб тепер, у 1998 році, воно появлялося російською мовою? Який сором для українців із західньої України! Який сором для нас усіх, що до такого допустили!

Але що ж, в іншій газеті з України читаємо спокійне ствердження, що тільки 4 відсотки преси в Україні появляється тепер українською мовою. Не треба пояснювати, якою друкується все інше.

Дивними шляхами іде тепер наша мова. Здається, немов вона з кожним роком від 1990 не підноситься, а йде вниз, принаймні не бачимо помітної поправи у розмовній мові, у пресі, телевізії чи радіо. Це саме торкається літератури, постійно читаємо про „катастрофічний стан" українських видань і про мінімальну появу книжок українською мовою, а ринок заливають писані російською. Як це можливо, щоб державні чинники в самостійній Україні були так байдужими до своєї рідної мови? Чи так важко її вивчити? Чи ми мусимо раз-у-раз зі здивуванням ствержувати серед наших земляків, що ми їх не розуміємо? Чи на те ми тут, в чужій країні, примушували наших дітей та внуків говорити українською мовою, щоб вони тепер, відвідуючи Україну, слухали як їхні однолітки „цвіркають" суржиком чи російською мовою?

Пригадується зворушливий вірш лемківського поета І. Головчака: „Підеш в світ далекий — не страт мову тоту матерінску смерекову... бо в тій мові єст минуле наше, нибы кисень у небесній чаши"...

Колись ми нашим дітям цей вірш читали, колись вони його рецитували. А сьогодні ідуть вони в Ню Йорку в кіно на новий і навіть добрий український фільм, а він цілий накручений російською мовою. Чи так уявляли ми самостійність української держави?

О-КА

Ірина Лужецька,
Львів

С. КРУШЕЛЬНИЦЬКА ТА В. БАРВІНСЬКИЙ

II

Вже наприкінці 1946 року настрої нової влади змінилися. На зміну політики заохочення львівської інтелігенції до співпраці з совєтським режимом прийшов час адміністративного тиску та репресій. Великого розмаху набула надумана боротьба проти „українського буржуазного націоналізму", характерним стало самочинне і некомпетентне втручання у творчу діяльність. Ці події не оминули також і працівників Львівської Консерваторії. Постійні перевірки партійних наглядачів констатували: „...Професорсько-педагогічний склад засмічений небажаними особами з темним минулим, не відповідає вимогам совєтської вищої школи і підлягає негайному якісному його поліпшенню... особами повноцінного педагогічного вишколу" (Культурне життя в Україні. Документи і матеріяли. 1939–1953 р. т. 1. К. „Наук. думка", 526 стор.). Атмосфера творчої праці у консерваторії занепала. Як директора консерваторії, В. Барвінського постійно звинувачували у тому, що його погляди не відповідають совєтській методиці. Почалися масові арешти і звільнення.

Як виявилося, „повноцінного педагогічного вишколу" не мала і С. Крушельницька. Відразу ж після арешту В. Барвінського новий директор консерваторії Павлюченко та секретар парторганізації Шепітько подали у Львівський обком партії характеристику на С. Крушельницьку. У ній зазначено, що Крушельницька „...як педагог не дотримується ніякої методичної системи. Як виховник — аполітична".

Совєтська характеристика, метою якої було очорнити велику Крушельницьку, повністю суперечить тій, яку, на вимогу Вченої ради ЛДК, написав на початку 1947 року В. Барвінський, ще будучи ректором консерваторії. Цей документ не тільки розкриває якості С. Крушельницької як прекрасної співачки і доброго педагога, але й засвідчує громадську настанову самого Барвінського — людини чесної, справедливої і мужньої. Цитуємо: „Крушельницька Саломея Амброзієвна — співачка світової слави. Для української музичної культури поклала величезні заслуги. З її ім'ям в'яжеться традиція високого майстерного виконання і популяризації сольоспівів Миколи Лисенка в західніх областях України. Її авторитет і мистецький досвід в ділянці вокалу, якого вона набула протягом свого довголітнього блискучого мистецького шляху, є загально признаний. Вона була, між іншим, членом міжнародних вокальних конкурсів. Цей досвід вона використовувала теж у своїй педагогічній практиці, виконуваній раніше приватно, а з 1944 року у Львівській Державній Консерваторії ім. М. Лисенка, в якій вона почала сповняти функції проф. вокалу і завідуючого катедрою. Не дивлячись на її вік (понад 72 роки) і деякі фізичні недомагання (у неї зломана нога), вона працює з енерґією і запалом, беручи активну участь у громадському житті консерваторії, не залишаючи і своєї високомистецької виконавської діяльности"...

У 1948 році, в наслідок наклепу, В. Барвінського було заарештовано й заслано до Мордовії. Після 10-річного ув'язнення він повернувся до Львова тільки у 1958 році і вже не застав Соломію Крушельницьку серед живих.

Донедавна вважалося, що В. Барвінський не залишив жодних спогадів про С. Крушельницьку. І ось весною цього року, опрацьовуючи архів покійного мистецтвознавця Івана Деркача, одного з найперших дослідників творчости С. Крушельницької, Олександра Мишуги, Модеста Менцинського та багатьох інших наших видатних музикантів, співаків, працівники музею серед численних унікальних матеріялів знайшли ориґінал рукопису В. Барвінського під назвою „З моїх спогадів про велику українську співачку Соломію Крушельницьку". Ці спогади В. Барвінський написав у квітні 1956 року на прохання Івана Драча, який саме готував до друку свою книжку про С. Крушельницьку. У тому ж році книжка під назвою „Славетна співачка" вийшла друком. Спогади В. Барвінського надруковані в ній не були.

Пропонуємо скорочений варіянт цих спогадів В. Барвінського, які друкуються вперше:

„...Коли російський народ гордиться такими корифеями вокального відтворчого мистецтва, як Шаляпін, Собінов, Нежданова та ін., то український народ, зокрема його західня (галицька) вітка гордиться великою трійцею: Олександром Мишугою, Модестом Менцинським і Соломією Крушельницькою. Розкрити і повністю визначити значіння мистецької діяльности цеї так багатогранної, так великого формату артистки, не тільки для української нації, але й для світового вокального мистецтва — це незвичайно важливе, а водночас і вдячне завдання для наших істориків музики, музикознавців. Я не мав, на жаль, щастя бачити й слухати ту видатну співачку в період найсильнішого сяйва і найбільшої слави її мистецького шляху, зокрема ні разу не бачив і не слухав її на оперній сцені, і тільки всього два рази на концертовій естраді, і то перший раз, наскільки пригадую, вже у другій половині тридцятих років, в залі Музичного Тов-а ім. М. Лисенка у Львові, і в 1946 р. на концерті Львівської Державної Консерваторії ім. М. Лисенка, в залі цеї ж консерваторії, коли вік співачки перейшов тоді вже значно 70 років життя. Все ж таки і ті скромні відомості, які я хочу подати про велику співачку, бодай в деякій мірі доповнять ті матеріяли, які ми зобов'язані якнайбільш повно зібрати.

...Подавати точно повну характеристику голосу та усіх виразових засобів інтерпретаційного мистецтва великої співачки тільки на основі згаданих вище концертів, в яких я мав нагоду її почути, було б неправильно, а то й недопустимо. У першому бачив я її і чув ще в повний блиску і слави період „золотої осені" її величного мистецького шляху, і то так у відношенні самої появи співачки, якою вона зразу покоряла собі усю авдиторію, як і у відношенні до виконання концертової програми. В останньому ж концерті бачив я перед собою

(Закінчення на стор. 4)

Де зустрічаються українці? В кредитівці!

Це коротке запитання і відповідь стали крилатими фразами. Вони найкраще віддають суть, чим для українців, а тепер і українців „нової хвилі", є Українська Федеральна Кооперативна Каса у Чикаґо. Рівночасно з різноманітними фінансовими послугами, тут знайомства, обмін інформацій, палкі дискусії; тут цілий тиждень пульсує українське життя, тут великий національний потенціял. Дійсна реалізація заклику: „Свій — до свого!"

Владика Михаїл молитвою розпочинає збори (від права): Оксана Казанівська, почесний президент Омелян Плешкевич, Владика Михаїл, д-р Михайло Кос, Віктор Войтихів, Богдан Ватраль і Олексій Пошиваник.

5-го квітня ц. р. відбулася широка зустріч членів і приятелів зі своїм кооперативним проводом не в приміщенні „Самопомочі" (не стало б місця), а, як щороку, у залі СУМА, для відбуття Загальних зборів.

Дивлячись на переповнену залю, мимоволі робилося радісно і цікаво — чи відродження потреби „бути разом", відродження присутности? Прибули представники Церкви, громадських організацій і товариств, організацій молоді й дві виїмкові гості: від стейтового уряду Іллиной керівник фінансового відділу Джуди Б. Топінка і від міст-побратимів Чикаґо-Київ — керівник Марта фаріон.

Після офіційного відкриття предсідником зборів д-ром Михайлом Косом і молитви, яку провів Владика Михаїл Вівчар, присутніх вітала від стейтового уряду Д. Б. Топінка. Дотепно і з приязню згадала, що уряд стейту має мільйонове конто в касі „Самопоміч" і вона почувається як член, що викликало загальне веселе збудження. Наступними були привіти і обдарування молодечих організацій і школи. Молодь прийшла в організаційних одностроях: пластуни на чолі зі станичним Андрієм Дурбаком, сумівці — з Павлом Кулясом, а одумівці — з Лесею Косогор. Вони отримали 5,000-долярові датки для підтримки дальшої праці. Датки вручали члени дирекції, пов'язані з ор-ганізаціями: Ореста Фединяк, Іван Павлик і Олексій Пошиваник.

Учениці школи св. Миколая, які виступили з програмкою (від ліва): Христина Білик, Наталя Запаранюк, Соня Лаврецька, Христина Гриник, Наталя Єжевська, (другий ряд): Галина Сендунь, Дарка Хиляк, Люба Сірий, Ляриса Верещак, Уляна Скрупська.

Дуже гарне, піднесене враження справила присутність зорганізованої молоді на зборах, а ще барвистішим був виступ учениць цілоденної школи св. Миколая, які по мистецьки рецитували гарні, присвячені кредитівці та кооперації, строфи. Школа одержала більшу суму — 25,000 дол., а чек вручено Владиці Михаїлові. Владика звернувся зі закликом до молоді: „Ви всі маєте тут бути!"

Мистецький виступ приготовила вчителька Слава Проців. Виступи зорганізованої і шкільної молоді внесли дух бадьорости, і присутні щиро їх оплескували.

Неабияку несподіванку справив інж. Дмитро Григорчук, довголітній голова Централі Українських Кооператив Америки і теперішній голова Української Світової Кооперативної Ради, який запросив почесного президента Омеляна Плешкевича і, вітаючи з недавнім 90-літтям, вручив грамоту признання від Світового Конґресу Українців, від УСКР і ЦУКА. Директор О. Плешкевич зворушено дякував за високе довір'я і оцінку праці, яку розпочинав майже від зера. Це був дуже ясний момент зборів, зокрема, після сумних згадок по молитві про втрати особистостей, які понесла наша установа. У звітному році помер Роман Мицик — довголітній президент, трагічно згинув Іван Шандор — молода ще, надійна людина, передчасно помер Івась Печенюк — довголітній член комісій.

Далі „сипнулись" короткі привіти: від банку „Певність" — д-р Павло Надзікевич, Дора Турула від Загально-Світової Ради Кредитних Юній. М. Фаріон від Комітету міст-побратимів Київ–Чикаґо дякувала за співпрацю і за можливість бути на зборах, які були цікавими. Від Т-ва „Самопоміч" — головного спонзора — вітав інж. Роман Бігун, підкреслюючи легку співпрацю, мовляв, як добре, що Т-во „Самопоміч" має таку багату дитину, яка від скромних соток розрослася в мільйонову потугу! Інж. Лев Боднар вітав від УККА, а Андрій Скиба від УАКРади. Від УНС вітав Стефко Куропась, а від „Вечірної Української Трибуни" — радіо-години — Мирон Лущак. Наспіли ще привіти від ген. консуля Віктора Кирика, від „Енциклопедії діяспори" з підписом проф. Василя Маркуся, від бюра В. Дудича — сенатора стейту Ілл. Пан Коцепула вітав від Баптистської Церкви. Привітів було дуже багато, але завдяки різноманітності, з цікавими оригінальними висловами, не втомлювали.

Детальний, добре схоплений звіт з попередніх зборів відчитав секретар Віктор Войтихів. В. Войтихів є свого роду мистець в секретарюванні, дуже добре записує та гарною мовою читає, як попередньо так і цих зборів. Звіти обох президентів мали цікаві думки, а головно інформації про досягнення, в яких і проєкція на дальше. Президент Ради директорів М. Кос у своєму слові поставив вагоме питання: де джерело наших успіхів? І дав відповідь: „В українській громаді, в довір'ї, з яким люди українського роду йдуть до нашої установи". Число членів зросло до 13,470! Це велика кількість, але багато ще не є членами. Де вони, чому не є членами? Другу причину успіхів бачить президент Кос у сильному складі працівників та керівників, які є і талановиті і лояльні, інтеліґентні та послідовні. Цікаво характеризував поодинокі відділи та філії у Джерзі Сити, стейті Ню Джерзі та Північно-західню філію, які працюють повний час.

Слово-звіт президента і екзекутивного директора Богдана Ватраля показало у цифрах успіхи установи. Важливіші з них: активи перевищили 205 млн. дол., капітал зріс до суми понад 28 млн. дол. Позички досягли понад 110 млн. дол. На національно-громадські цілі передано майже 450 млн. дол. Цікаво було слухати, що „Самопоміч" є частиною могутнього кооперативного фінансового руху в Америці. Продовж років „Самопоміч" брала участь у заснуванні і праці Централі Українських Кооператив Америки і Української Світової Кооперативної Ради (УСКР). Також цікаво, що у світі понад 100 млн. людей користає з послуг кредитових спілок.

На ближчому, власному „подвір'ї" виникла пекуча потреба розбудови і відновлення приміщень. Вже від самого початку року розпочалися рішучі дії в цьому напрямку, щоб краще обслуговувати зростаючу кількість членів та полегшити працю персоналу, як запевнив Б. Ватраль. Для цього також буде проведене вдосконалення комп'ютерної системи не лише на тепер, але і для праці у XXI столітті.

У звіті були важливі ще інформації про обов'язкові контролі. І так, ревізійна фірма „Доміно, Ґрайтис і К°" ствердила правильність звітів; державна контрольна аґенція, після річної перевірки, ствердила стабільність і безпечність нашої установи, а фірма фінансових послуг „Бауер Файненшел Сервісес" вручила касі „Самопоміч" найвищу оцінку — п'ять зірок. Були ще короткі звіти від комісій: від Контрольної комісії звітувала Оксана Казанівська, а від Номінаційної — Олександра Косогор. До дирекції новим членом був вибраний Іван Огаренко.

Збори були ведені справно і легко, а це заслуга ведучого, д-ра М. Коса. Між іншим, д-р Кос пригадав, що в звітному році, дня 22-го серпня Богдан Ватраль, президент „Самопомочі", одержав від Президента України Леоніда Кучми орден „За заслуги". Це за особисті заслуги в організуванні і становленні кредитових спілок в Україні. Коли вже про нагороди, на цьому не кінець. Саме в час, коли писалася ця стаття, наспіла інформація: іще одна нагорода для Богдана Ватраля від Іллинойської Ради Кредитних Юній „Executive of the Year Award' в категорії кредитових спілок понад 50 млн. Це сатисфакція і персональна, і для установи! Варто теж згадати, що з цікавим господарським завваженням виступив Форович і подав добрі суґестії відносно відновлювання нового будинку.

Вже традиційно — в час реєстрації члени могли частуватися при смачно приготованому буфеті, який приготовили пані, приятелі СУМА. Збори добігли кінця. І знову актуальне „До побачення", щоденно в касі „Самопоміч", а за рік, за благословенням Всевишнього, на Загальних зборах.

Ірина Камінська

„Хай осяває місто благодать"

1-го травня над дзвіницею Михайлівського монастиря засяяв позолотою хрест...

Дзвіниця Михайлівського була збудована ще на початку XVIII століття. Її по-варварськи знищили разом із собором у 30-ті роки більшовицькі вандали. Минулого року на старих підмурках храму почалась відбудова собору. Нині відбудова йде повним ходом. Засяяла золотом і дзвіниця, здійнявшись у височінь майже на 50 метрів.

Першотравневого ранку на бані дзвіниці було встановлено святий хрест. Його висота — 4,5 м., а вага становить 385 кг. На позолоту хреста пішло 60 гр. золота. На урочистій церемонії підняття хреста був присутній голова Київської державної адміністрації О. Омельченко та інші керівники міста.

Посвятив хрест Патріярх київський і всієї Руси-України Філарет. А до кінця травня дзвіниця Михайлівського собору постане в усій своїй красі. На День Києва вона сповістить про свято багатоголосим передзвоном 26 своїх великих і малих дзвонів.

Володимир Щербина,
(„Вечірній Київ")

Моїй мамі

Ти не сумуй, коли ідуть літа —
Не старості закладено у них лічильник:
У них розлука й зустріч, літо і весна;
У них все те, чому раділа Ти і я.
Згадай, що було щастя, і був вершини пік,
Що біль, розлуку, смуток також забрав цей рік.
Хай сонечко сміється, і усміхнися Ти,
Бо так багато значить, що Мама в мене є.

Наталя Романюк,
Івано-Франківське

Ґросмайстер Л. Пахман про російщення німецької шахової термінології

Мова — основна прикмета народу, показник розвитку окремої особи. Французи бережуть її від засмічення і не дозволяють вживати англійські слова, якщо існують такі ж у їхній мові. В державних установах південних стейтів ЗСА, де переважає еспаномовне населення, вживають лише англійську мову.

Москалі, які росіянами стали після указу Петра I в 1721 році, свою мову накидають усьому світові. Нагадаємо: петербурзький професор К. А. Яниш (1813-72) довів, що вони навчилися грати в шахи в час монгольського іга, 500 років пізніше, ніж українці, які грали з персами ще в IX сторіччі. Про це свідчать шахові фігури в розкопках біля Києва. Орган ЦК КПСС „Правда" якось у передовій писав, що російська мова — це міжнародна мова соціялізму. Найкращий, за висловом Й. Сталіна, комуністичний поет нашої доби В. Маяковський зак-

(Закінчення на стор. 4)

Ґросмайстер Людек Пахман, автор передмови до „Шахів в Україні" Ю. Семенка (праворуч).

Оксана Булах

Пише мама листи

Часто пише матуся із дому листи,
Що з далекого вирію прилітають птахи в Україну.
Вже настала весна. Посходили льоди і сніги,
Біло квітнуть підсніжники. Набубнявіли проліски синьо

Пише мама, що дуже радіє, коли
Защебечуть уранці шпаки солов'їно.
Зустрічає вона, якось дивно, не першу весну
Тих пташат, що у гнізда свої знов прилинули.

Чи роки вже не ті, чи сама не така?
Все сумує, чекає вісток, визирає в дорогу.
Так вже сталось, поринули діти її, мов птахи,
У далекі країни-світи із батьківського дому.

Не втрачає надії і віри в майбутнє вона,
Що у рідній країні всім завжди місцина знайдеться.
На крилах пташиних вернулася знову весна...
І зажурений погляд матусі розвіяли мрії чудесні.

50-річчя...

(Закінчення зі стор. 1)

бенкет в престижевому готелі Плаза в Ню Йорку. Чи це єдиний спосіб, яким бажаєте відзначити цю річницю?

— Немає сумніву, що це велика річниця, — відповідає Я. Криштальський. Тому бенкет, це лише один фраґмент. Плянуємо різні мистецькі виставки, музичні імпрези, дискусії, а передусім маємо надію, що ця річниця дасть поштовх нашій громаді, а особливо її молодшим поколінням до фінансової підтримки УІА.

— Тут вияснює голова УІА В. Назаревич, що створено в тій цілі Постійний Фонд Інституту, який має забезпечити на майбутнє місію, яку має УІА, у сприянні розвиткові української культурної діяльности в ЗСА, а заразом захистити будинок, що є такою гарною історичною пам'яткою та гордістю нашої громади.

— Ви знаєте добре, — каже В. Назаревич, — що ця палата проходить тепер загальний ремонт, тобто повну віднову будинку, що коштувало великі гроші і надщербило сильно зібрані досі фонди. А втім і втримання будинку у відповідній формі коштує річно 225,000 дол. Отже, як бачимо, нам треба в найближчих п'яти роках придбати п'ять мільйонів долярів від наших членів, української громади, а може також з інших джерел, щоб із відсотків з цієї суми утримувати будинок.

— Чи не уважаєте, що це надзвичайно велика сума для зібрання її серед нашої громади, яка сильно „надщерблена" постійними датками для розвитку України?

— Українці є таки віддані та щедрі що ми віримо, що при добрій пропаґанді ми зможемо зібрати вже в тому році яких два мільйони.

— Чи ви, як теперішній провід Управи, уважаєте, що цей хто закупив будівлю, а це покійний Володимир Джус, мав такі великі пляни відносно цієї будівлі?

— Мені здається, що УІА має п'ять головних завдань, — каже Я. Криштальський, — і ми обидва є із тим згідні. Дозвольте, що я їх вам подам із відповідним поясненням. Цих п'ять завдань бачимо так: 1. Інститут, як культурний центр; 2. Можливість молодим мистцям виставляти свої твори в його приміщеннях; 3. Вести дискусійні вечори із українською тематикою; 4. Зацікавити цим будинком молодих українських професіоналістів, щоб влаштовували там свої імпрези; 5. Уважати УІА містком до України.

— Я вповні із тими наміченими завданнями УІА погоджуюся, — додає В. Назаревич. — Можу хіба додати, що тут повинна також процвітати наукова діяльність таких установ, як Гарвард чи інших, які займаються українськими проблемами. Тут є також місце на архіви, на перехування мистецьких творів та наукові конференції, але і товариські імпрези. Тільки так подумати, котра національна група в Ню Йорку має такий престижевий палац? Ми його втратити не можемо і це повинні зрозуміти члени нашої громади та відповідно відгукнутися. Уважаємо, що на бенкеті, який започатковує цей ювілейний рік повинно бути 300 осіб, а тоді почнемо широку збіркову акцію.

— Чи можете ще сказати, яка програма цієї першої ювілейної імпрези?

— Головним промовцем буде проф. Роман Шпорлюк, а у мистецькій частині виступають Павло Плішка, Тома Гриньків, Наталія Хома, Марта Хома і Микола Сук. Чи можете уявити собі кращу музичну обсаду?

Ґросмайстер...

(Закінчення зі стор. 3)

ликав також старих і немічних африканців вчити російську мову, бо нею говорив В. Ленін!

В історії відомі найманці — „ляндскнехти". Їхні нащадки здійснюють росіщення в німецькій шаховій літературі. Проти цього виступив ґросмайстер Л. Пахман у часописі „Ді Вельт" 3-го квітня ц. р.

„Нещодавно мені докоряли, — пише він, — що я єдиний німецький коментатор, який прізвище ґросмайстра Einhorn (Айнгорн) подаю з літерою г (h), а не g (ґ).

Тут мовиться про українця. Але він має німецьке прізвище і було б недоречно подавати його за російською транскрипцією Ейнґорн".

Оті російськолюбні грамотії належать напевно до породи німецької принцеси, яка була коронованою повією на російському престолі (Катерина II) і російське слово з трьох літер „еще" (вимовляється — „іщо") писала з чотирма помилками — „ісчо"!

В українській шаховій літературі прізвище нашого ґросмайстера з Одеси подають тепер лише напівзросійщено — Ейнгорн. А вже час і пора повністю визволитися у вільній Україні від російщини!

Слава і честь ґросмайстрові чехові Людекові Пахманові, кількаразовому чемпіонові Чехо-Словаччини і ФРН, за його виступ проти комунізму в час Празької весни 1968 року й тепер проти російщення суспільства!

Ю. Семенко

ГОЛОВНИЙ СЛІДЧИЙ КОМІСІЇ Палати Репрезентантів для викриття зловживань фінансових практик виборчої кампанії президента Билла Клінтона у 1996 році, зрезиґнував зі свого становища у середу, 6-го травня. Прямою причиною його резиґнації була постійно зростаюча критика зі сторони обидвох партій про його участь в опублікуванні зцензурованих звукозаписних тасьм тюремних розмов Вебстера Габбелла. Асистент Дейвид Боссі, впродовж останніх півтора року був суттю і вістрям голови згаданої комісії конґресмена Дена Биртона, республіканця з Індіяни котрий очолює Комісію Палати Репрезентантів для справ урядових реформ і недоглядів. Минулого тижня Д. Биртон опублікував копії згаданих тасьм, за що стягнув сильну критику від демократів, які твердять, що ці тасьми не представляють правдивих розмов, бо були зредаґовані, а Д. Боссі був відповідальним за всі звуко-записні тасьми. Хоч Д. Биртон взяв на себе відповідальність за цей вчинок, то це ситуації не допомогло і Д. Боссі був змушений зрезиґнувати.

С. Крушельницька...

(Закінчення зі стор. 2)

може половину цеї маєстатичної постаті з білим, мов у голуба, волоссям. Та в лиці співачки, на якому не було ще й тоді жодної зморшки, горів, зокрема в очах, цей на диво молодечий запал і вираз, немов незбитий доказ, що справжнє, велике мистецтво лишається завжди молодим! Недосяжна досконалість у володінні технічними засобами, в парі з ідеально згармонізованими і тонко відшліфованими виразовими чинниками, заставили нас тоді забути про так пізній вік співачки, в якому в інших мистців вокалу помічається вже тільки руїна колишньої їх величі. Та на основі того, що я чув і бачив і що мені відоме ще з особистих розмов зі співачкою, Соломія Крушельницька належала до тих рідкісних, навіть серед еліти митців, прикладів зразкової поєдинчости і скромности не тільки у відношенні до поведінки і наставлення до оточення, але навіть у відношенні до зовнішнього одягу — помітного великим смаком, але завжди скромного, а головно в питаннях і проблемах самого мистецтва. Вона уважала себе служителем мистецтва, і обстоювала принцип, що виконавець є засобом для розкриття змісту даного твору, і всі свої сили і змагання повинен цьому віддати, а не навпаки, як дехто думає, що твір призначений для виявлення цінностів виконавця, для піднесення його особистого успіху. Тільки з таких позицій мистецького світогляду, випливаючих ще з щирого українського серця, могла співачка осягнути виконання тих, на перший погляд, скромних і зовні не ефектовних для виконавця... зате так багатих і теплих в усій широкій скалі почувань української душі — сольоспівів М. Лисенка до Шевченкового „Кобзаря" — то великі успіхи, які закріпили назавжди в українському музичному житті, поруч з успіхами О. Мишуги та М. Менцинського, ту найкращу, сміло можна сказати, ідеальну традицію виконування творів Лисенкової музи! Свою любов і прив'язання до української нації, зокрема до її простолюддя, підкреслювала велика співачка ще й тим, що звичайно, після закінчення концертової програми. вона сама сідала за фортепіян і під власний супровід передавала слухачам низку народних пісень, які вона затямила ще з своїх ранніх дівочих часів у рідному селі Білий, (як „Ой гіля, гіля, білі гуси та ін.). Останній десяток років свого трудового життя і артистичної діяльности присвятила співачка, на моє запрошення, педагогічній праці, як професор і завідуюча катедрою камерного співу у Львівській Державній Консерваторії м. М. Лисенка, якого вокальну творчість вона протягом довгого свого мистецького шляху з такою любов'ю пропаґувала.

Перестало битись велике українське серце! Та ніколи не перестануть битись українські серця сучасного і грядучих поколінь тими глибокими почуваннями любови і дяки співачці за те, що Вона високо підняла і до останнього свого віддиху держала прапор рідного українського мистецтва, з'єднуючи йому признання і подив усього культурного світу. Невідкличним обов'язком і завданням наших музикознавців буде якнайскоріше виявити і золотими буквами закріпити на сторінках історії українського мизичного мистецтва все те, чим велика співачка створила собі, а тим самим і українській нації, цей величавий, нерукотворний і незнищимий пам'ятник!".

Садівництво...

(Закінчення зі стор. 2)

поєднати з елементами архітектури. І саме ці складові частини в ідеї городу вплинули на ґльобальну різноманітність його стилю. Як досі відомо, садівництво появилося і розвинулося зовсім незалежно у двох місцях — в Єгипті і Китаї. Єгипетські городи базувалися на наводнених малих посілостях в пустелі, а китайські розвинулися в імператорських мисливських парках. До початку XVIII сторіччя на заході Европи панувала єгипетська традиція. Вона теж крутими дорогами перейшла через греків, римлян, персів, маврів, італійців та французів. І ніхто досі ще точно не знає, як це сталося, що в Англії з'явилися городи, які повторювали „приємні неправильності китайського стилю".

Колись мій батько любив і знав город, а тому, що жив у місті, плекав залюбки рослини в кімнаті. Одного разу ми відвідали у Філядельфії одну з найбільших у світі виставку квітів під дахом. Вона стала вже традицією. Кожного року на початку березня продовж одного тижня свого існування вона захоплює красою природи майже 300,000 осіб. Теж і мій батько почувався „як в раю". Він пильно слідкував за живими експонатами городів, з увагою приглядався оформленню квітів і рослин, що приготовили фахівці. Він цікавився нагородженими рослинами і квітами, тятими і в посудинах (вазонках), що їх виплекали аматори і члени товариства садівництва. До часу, коли прийшлося залишати виставку, батько призбирав доволі інформації про квіти і рослини, які добре надаються до „городу всередині дому". І коли прийшов час поділитися особистим враженням з виставки, батько завважив: „Знаєш, сину, мені завжди здавалося, що рослини і квіти в моїй кімнаті — найкращі, які можуть бути. На жаль, я переконався, що так воно не є". А по хвилині надуми додав: „ Все ж вір мені, я ніколи не заміняв би їх за інші. Вони бо, такі як є, потребують мене, щоб жити, а я потребую їх, щоб подивляти чар життя в природі".

СПРАВЛЕННЯ В РЕЦЕНЗІЇ

У рецензії Богдана Маркова п. з. „Нестандартна музика в УІА" („Свобода" з 29-го квітня ц.р.) слід справити у першому реченні слово „світовій" на „камерній", а в дальшому тексті правильна назва твору Глієра — Соната-Вокаліо. — *Ред.*